

2. Spáchá-li kdo během hlavního přelíčení v síni jednacích čin trestný, a byl-li při skutku samém postižen, může soud shromážděný, přerušiv hlavní líčení, nebo ku konci jeho k návrhu žalobce k tomu oprávněného po vyslyšení obviněného i svědků přítomných hned v té příčině rozhodnouti a obviněného odsouditi. Odpadá tu tedy úplně řízení přípravné. Prostředky opravné proti takovému rozsudku nemají účinku odkladacího. Nemůže-li obviněný hned býti odsouzen, nebo je-li skutek vykonaný zločinem nebo přečinem náležejícím před soud porotní, má dáti předseda pachatele postavit před soudce vyšetřujícího. O tom všem má se sepsati zvláštní protokol. Spáchal-li obžalovaný mezi hlavním líčením čin trestný, může soudní dvůr, jedná-li se o čin stíhaný z povinnosti úřední, ku návrhu státního zástupce nebo poškozeného, v jiných případech jen ku žádosti žalobce soukromého, řízení a rozsudek na tento čin rozšířiti (§ 263 tr. ř.).

Lihovary.

I. Lihovary tvoří hlavní odvětví hospodářských živností a pokud tvoří vedlejší živnost průmyslu hospodářského, nepodléhají ustanovením řádu živnostenského (čl. II. vyhl. pat. k živ. řádu). Hospodářské lihovary požívají mimo to ještě zvláštních výhod ohledně daně z kořalky (viz tento článek). V lihovaru přeměňují se součástky hospodářských výrobků (škrob) ve hmotu cennou a lehce přenosnou (líh), kdežto odpadků užívá se jako krmiva pro dobytek. Ježto výrobky (líh a kořalka) kryjí dostatečně náklad s výrobou spojený, zbývá rolníkovi laciné krmivo, což jemu rozmnožení dobytka a značnější výrobu hnoje umožňuje. Mnohé krajiny, kde se výhradně jen brambory pěstují, závisejí od výroby kořalky. Kdežto v dřívějších letech pálení lihovin jen v malém se provozovalo, zatlačila nyní hromadná fabrikace výrobu v malém znenáhla téměř úplně.

Provozovárna musí dle § 25—35 živ. řádu cestou ediktálního řízení úředně schválena býti. Mimo to musí ten, kdo kořalku vyráběti nebo destilovati hodlá, popis místností výrobních a přehled přístrojů, stanoviště a popisné číslo domu, ve kterém živnost provozovati chce, nejméně 4 týdny před zahájením výroby nejbližšímu finančnímu orgánu, jemuž dohled na vinopalny přísluší, ústně nebo písemně oznámiti a zároveň přesný popis místností ku provozovárně náležejících, přístrojů a nádob dvojmo podati a v popisu též udati osoby, jimž svěřen jest dohled na ostatní služebnictvo, jakož i osoby, které v nepřítomnosti podnikatelově výrobu řídí. Dále musí nejpozději 4 týdny před započatím ročního období výrobního a během tohoto nejméně 14 dní před počátkem měsíce, ve kterém výroba zahájena býti má, oznámení s popisem místností provozovacích finančnímu úřadu učiniti (§ 21, 44, 53 zák. ze dne 20. června 1888, č. 31 ř. z.). O výrobě musí správce vinopalny nebo jeho zástupce vésti záznam, ve kterém zřejmě jest uvéstí druh a množství výrobních látek, kterých ku zapaření použito bylo, číslo kádě a množství v ní se nalézající zápany a udání kontrolního aparátu (§ 65 cit. z., ostatní viz ve článku Daň kořaleční). Ve mnohých krajínách tvoří též obyčejná výroba kořalky studenou cestou druh výroby kořalky. (Dobrozdání obchodní a živnostenské komory v Brně.)

II. Obchod kořalkou.

1. Obchod kořalkou může záležeti buď ve výčepu neb obchodě drobném aneb prodeji v uzavřených nádobách. Výčep a obchod drobný jest vázán koncesí; obchod kořalkou v uzavřených nádobách v jakémkoli množství

jest živností svobodnou. Prodej drobný jest prodej kořalky v neuzavřených nádobách. Nejméně prodati lze $\frac{1}{8}$ litru s tím obmezením, že obchodník v malém nesmí připustiti, aby prodané nápoje v jeho místnosti se vypily (§ 1 zák. ze dne 23. června 1881 č. 62 ř. z.). Názvem kořalka rozumí se ve smyslu cit. zákona všechny pálené lihoviny, které se buď s přísadou nebo bez této za nápoje hodí (lih, kořalka v pravém slova smyslu, rosolka, rum, likér a pod.). Koncese na výčep a prodej v malém zahrnuje v sobě též právo k obchodu kořalkou. Nádobami uzavřenými rozumí se v obchodě uzavřené sudy a zapečetěné láhve. Ku prodeji pálených lihovin v nádobách (láhvích), které teprve při objevení se kupce v místnosti obchodní se uzavrou, jest oprávněn jen ten, kdo pálené lihoviny čepovati nebo v malém prodávati smí (roz. min. fin. ze dne 30. ledna 1885, č. 2648). Živnostníci, oprávnění pouze k obchodu pálenými lihovinami v uzavřených nádobách, smí v místnostech obchodních kupcům přístupných manipulace ku provozování živnosti potřebné jako: přelévání pálených lihovin z větších nádob do menších, procezování zbývající tekutiny atd. prováděti jenom v době, kdy kupcům přístup do zmíněných místností dovolen není; nesmí tudíž živnostníci tito ve svých místnostech kupcům přístupných pálené lihoviny v neuzavřených nádobách, t. j. v sudech, láhvích dle obchodního zvyku neuzavřených na skladě chovati (výn. min. vn. ze dne 17. listopadu 1885 č. 166 ř. z.). Naproti tomu jsou výrobci spirituos oprávněni ve svých vedlejších místnostech (skladištích) své zboží v neuzavřených nádobách chovati a v nádobách nejméně 1litrových prodávati, které si kupci s sebou přinesou, nebo které výrobce sám opatří, jelikož jen živnostníkům k obchodu pálenými lihovinami oprávněným zakázáno bylo, míti na skladě pálené lihoviny v neuzavřených nádobách kupcům v místnostech přístupných; nemůže tudíž ani výrobcům lihovin ani osobám k obchodu lihovinami oprávněným bráněno býti, aby ve svých vedlejších místnostech (skladištích) pálené lihoviny v neuzavřených nádobách na skladě chovali, a je prodávati v nádobách, které si kupce s sebou přinese, nebo které výrobce sám, po případě osoba k obchodu lihovinami oprávněná sobě opatří, pokud tyto vedlejší místnosti kupcům přístupny nejsou a nádoby v těchto vedlejších místnostech v nepřítomnosti kupce se naplní a dle obchodního zvyku uzavrou (roz. min. vnitra ze dne 11. června 1886 č. 2856). Zapečetění dle obchodní zvyklosti může záležeti též v tom, že se lahve staniolovými kapslemi nebo známkami firmu továrníka nebo obchodníka, který láhve plnil neb uzavíral, nesoucimi uzavrou (výn. min. fin. ze dne 16. října 1881, č. 31.342). Obchod kořalkou jest v Haliči, nehledě k osobám, jimž přísluší propinační práva, jen ve velkém dovolen. Zákonem ze dne 23. června 1881, č. 62 ř. z., kterým obchod pálenými lihovinami v jakémkoliv množství za svobodnou živnost se prohlašuje, nebylo omezení v Haliči a v Bukovině platící ve příčině nejmenší míry v obchodě slazenými lihovými nápoji, z propinace vyloučenými, zrušeno. Tato nejmenší míra obnáší v Haliči a Bukovině 0.35 litru a jest na ochranu práva propinačního stanovena (nál. spr. dv. s. ze dne 25. ledna 1883, č. 200, 201, sb. »Budwinski« č. 1640, 1641; ze dne 20. června 1883, č. 1443 sb. »Budwinski« č. 1804; ze dne 9. prosince 1882, č. 2399 sb. »Budwinski« č. 1585).

2. Svobodná skladiště.

Obchodníci u obchodního soudu protokolovaní, kteří v ohledu důchodkovém zachovali jsou, mohou od ministerstva financí obdržeti povolení ku

držení svobodného skladiště kořalky; povolení to udělí se jen tehdá, zřídí-li žadatel přiměřenou kauci a obnáší-li roční obrat nejméně 2000 hl.

3. Obchod denaturovaným lihem.

Denaturovaný lih jest ten, který přimísením jistých přísad (alkohol methylnatý, a j.) k lidské potřebě nezpůsobilým učiněn byl; užívá se ho tudíž k účelům živnostenským, ku přípravě octa, ku vaření, k topení, cídění, osvětlování, k účelům lučebním a vědeckým. Denaturovaný lih jest prost daně spotřební, podléhá však poplatku kontrolnímu 1½ kr. z 1 litru alkoholu (§ 6 zák. ze dne 23. června 1888, č. 95 ř. z.). Koupě kořalky, podléhající dani spotřební ku zmíněným účelům živnostenským, léčebným nebo vědeckým za účelem denaturování vyžaduje též úředního povolení. Ve příčině otázky, je-li obchod lihem denaturovaným živností svobodnou, a mohou-li tudíž jen živnostníci ku výčepu nebo prodeji lihových nápojů oprávnění též prodávati, nebo je-li obchod denaturovaným lihem i hokynářům a obchodníkům v malém beze zvláštní koncese dovolen, podala vídeňská obchodní a živnostenská komora následující dobrozdání: Výnos min. fin. ze dne 10. srpna 1888, vztahující se na zákon ze dne 23. června 1888 o dani z kořalky, obsahuje ustanovení, že kořalka obvyklými přísadami denaturovaná do všeobecného prodeje dána býti může. Tím bylo jedině osvobození kořalky takto denaturované, která do obchodu přichází stanoveno, otázka však, kdo jest oprávněn takovou kořalku prodávati, zůstává nerozhodnutou. Tato otázka jest čistě živnostensko-právní a sluší ji rozhodnouti jedině dle obsahu listu živnostenského. Pochybnost může nastati jen při obchodu v malém, ježto tu, zní-li list živnostenský na druhy různě označené, může též zcela všeobecně »kořalka« uvedena býti. Osoby, které obyčejnými prostředky denaturačními denaturovanou kořalku prodávati chtějí, mají k tomu zapotřebí dovolovacího listu finančního úřadu první instance a povinny jsou na požádání finančním orgánům koupiti denaturované kořalky boletou prokázati.

4. Otázku, jsou-li majitelé vinopalen též oprávněni obchod vlastními výrobky vésti, rozhodla obchodní a živnostenská komora v Innomostí v ten smysl, že dle § 37 odst. 2 živ. řádu, dle kterého každý výrobce své výrobky prodávati smí, vinopalnám toto právo tím spíše přísluší, jelikož obchod lihovinami jako svobodná živnost žádnými podmínkami vázán není, při čemž se však předpokládá, že se výroba daně prostá neprovozuje pro domácí spotřebu.

III. Daně (příjmé).

1. Daň z výdělku. Při vyměřování daně z vinopalen musí se rozeznávati, vyrábí-li výrobce kořalku z plodin vlastního polního hospodářství nebo z koupených plodin; jen v poslednějším případě platí daň, kdežto v prvnějším vinopalna jako odvětví průmyslu hospodářského jest daně prostá. Kořalka, jejíž výroba umělý chemický proces předpokládá, nemůže sama o sobě za výrobek surový považována býti, a jelikož se pak výroba jako podnik užitek přinášející býti jeví, nenáleží ku průmyslu hospodářskému a podléhá dani z výdělku bez rozdílu, vyrábí-li se kořalka z koupených plodin nebo z plodin vlastního hospodářství výrobcova.

2. Daň z příjmu. Orgánové finanční podávají berním úřadům výtahy ze statistických přehledů vinopalen, které berním úřadům správné posuzování rozsahu výroby umožňují a tím i vyšetření čistého výtěžku dani podrobeného velmi usnadňují. Těmito statistickými výtahy mají býti zjištěny

okolnosti v přiznání uvedené, týkající se rozsahu výroby, výšky kapitálu v podniku upotřebeného, počtu zaměstnaných dělníků, průmyslového zařízení a upotřebených strojů a parních přístrojů, místního obyvatelstva, okolnosti, že odbyt jest nezávislým od tohoto, dále okolnosti týkající se ostatních místních, majetkových a osobních poměrů a vlastností strany živnost provozující. Dále má berní úřad náhledy a výpovědi odborných a právních důvěrníků vyslechnouti, po případě nahlednouti do účtů živnostníkem vedených, použití verifikačních protokolů a zjednati si vůbec všechna data sloužící ku posouzení živnosti a výtěžku z ní plynoucího. Při vinopalnách pronajatých vyměřuje se daň dvojí, totiž z nájemného pro pronájemce a z užitku z nájmu pro pachtěře (výn. min. fin. ze dne 18. prosince 1852 č. 33287 sb. norm. pro Čechy).

IV. Zvláštní dávky z obchodu pálenými lihovými nápoji.

Pro živnosti obchodní, které prodej kořalky v uzavřených nádobách 1 litrových a menších provozují, jest zvláštní poplatek stanoven a sice:

1. Tvoří-li obchod pálenými, lihovými tekutinami výhradný nebo hlavní obchod, obnáší dávka tato 4. díl sazeb pro výčep předepsaných.

2. Provozuje li se však jen jako vedlejší obchod, obnáší dávka 5. díl sazeb (viz článek Výčep). O tom, tvoří-li prodej hlavní nebo vedlejší obchod, rozhoduje úřad živnostenský po dohodnutí se s úřadem finančním.

Kdo obchod, výčep nebo drobný obchod pálenými lihovými nápoji, pokud tyto zvláštní dávce podléhají, provozovati chce, musí nejméně 14 dní před tím, kdy s provozováním živnosti započítí chce, oznámiti místo, kde provozovárna se nalézá a zapraviti napřed pololetní dávku proti vydání bolety. Za každé další pololetí, po které tento obchod provozován býti má, musí podnikatel dříve než s provozováním počne, dávku u téhož úřadu zapraviti. Zruší-li se provozovárna úplně, musí podnikatel zpravit o tom úřad, a zároveň vrátiti poslední platební boletu. Zapravení dávky platí však jen pro obec, pro kterou provozování obchodu oznámeno bylo. Byl-li však v téže obci obchod z jednoho domu do jiného nebo s jednoho místa na jiné přeložen, nevzniká tím povinnost dávku za běžné pololetí znovu zapraviti. Totéž platí, nastane-li změna v osobě podnikatelově (§§ 11 ad IV., § 13. 14, 15 zák. o dani z kořalky. O dávce z výčepu viz čl. Výčep).

V. Ustanovení trestní.

Živnostníci, kteří kořalku a jiné pálené tekutiny způsobem, který zdraví jest škodlivý, připravují, padělají nebo kazí, dopouštějí se přestupku proti bezpečnosti zdraví. Trest: Ztráta resp. zničení nápojů a pokuta peněžní od 100 zl. do 500 zl., po druhé trest dvojnásobný, po třetí ztráta živnosti; při obzvláštní škodlivosti ztráta živnosti, prohlášení pachatele za doživotně neschopného ku provozování této živnosti a 3—6 měsíční tuhé vězení (§§ 403, 404, 405 tr. z.). Dle vojenského trestního zákona (§§ 672 a 673) tvoří tyto trestné činy přečiny proti bezpečnosti zdraví. Nezachování zvláštních předpisů ve příčině zařízení přístrojů ku pálení kořalky se strany výrobců a prodavačů tvoří přestupek (§ 408 lit. d tr. z.), dle voj. z. přečin (§ 676 lit. d. Viz čl. Falšování potravin.).

Lichva.

I. Pojem.

Lichva může býti buď přečinem nebo přestupkem.

1. Přečinu lichvy dopouští se: